



Kursplan

för kurs på avancerad nivå

Specialpedagogens yrkesspecifika kompetenser
Professional Competencies in Special Education

30.0 Högskolepoäng
30.0 ECTS credits

Kurskod:	UQ21SP
Gäller från:	VT 2011
Fastställd:	2011-01-12
Institution	Specialpedagogiska institutionen
Huvudområde:	Specialpedagogik
Fördjupning:	A1F - Avancerad nivå, har kurs/er på avancerad nivå som förkunskapskrav

Beslut

Kursen ingår i det specialpedagogiska programmet; en professionsutbildning som leder till specialpedagogexamen, 90 hp.

Kursansvarig institution är Specialpedagogiska institutionen vid Stockholms universitet. Denna kursplan är fastställd av prefekten 2010–11–30 på delegation av institutionsstyrelsen och godkänd av Samordningsgruppen för SUs lärarutbildningar 2011-01-12 att ingå i specialpedagogprogrammet.

Kursplanen är giltig fr.o.m. termin V11.

Förkunskapskrav och andra villkor för tillträde till kursen

För tillträde till kursen gäller genomgången kurs *Specialpedagogik som tvärvetenskap*, 30 hp med minst betyget E på minst 15 hp.

Kursens uppläggning

Provkod	Benämning	Högskolepoäng
MOM1	Kvalificerade samtal	7.5
MOM2	Lärande, funktionshinder, genus och etnicitet	7.5
MOM3	Bedömning och åtgärdsprogram	7.5
MOM4	Pedagogiskt utrednings-, utvärderings- och utvecklingsarbete	7.5

Kursens innehåll

Kursen syftar till att den studerande utvecklar förmåga att utifrån olika teorier, metoder och praxis fungera som en kvalificerad samtalspartner till personal, elever och föräldrar och leda olika utvecklingsarbeten som syftar till att skapa ökade förutsättningar för elevers deltagande och kunskapsutveckling. Vidare ska studenterna utveckla förmåga att kritiskt granska och utveckla olika redskap som kan identifiera och överbygga hinder för elevers deltagande och lärande.

I kursen ingår verksamhetsförlagd utbildning (VFU) i form av fältstudier (4 hp), vilka integreras i utbildningen. Innehållet i VFU planeras och följs upp av kurslärare och student och anpassas till det arbete som pågår i verksamheten. Studenten och universitetet har inflytande över innehållet i VFU:n.

Delkurs 1. Kvalificerade samtal, 7,5 hp

- teori och praktik avseende kvalificerade samtal som verktyg i specialpedagogiskt arbete,
- egen handledning på kvalificerade samtal,
- teorier om rådgivning, konsultation och handledning,

- teorier om organisation och grupper,
- etiska aspekter i arbetet som specialpedagog.

Innehållet i VFU består av genomförande av kvalificerade samtal.

Delkurs 2. Lärande, funktionshinder, genus och etnicitet, 7,5 hp

- förskolan/skolan som en kulturell arena för social komplexitet och variation,
- möjligheter/hinder för lärande och utveckling i relation mellan individen och miljön,
- funktionsnedsättning, genus och etnicitet i relation till lärande och utveckling.

Under VFU genomför studenten observationer där kategorier som funktionsnedsättning, genus eller etnicitet blir gällande.

Delkurs 3. Bedömning och åtgärdsprogram, 7,5 hp

- formativ bedömning i relation till teorier om kunskap och lärande,
- val av vad som kan utgöra fokus för formativ bedömning i relation till målen i nationella och lokala styrdokument i skola och förskola,
- strategier för att följa och dokumentera elevers lärande,
- åtgärdsprogram som dokument och verktyg,
- lärarens/förskollärarens organiserande av samarbete.

Under VFU samlar studenten bl.a. in lokala åtgärdsprogram eller bedömningsredskap och tar via samtal reda på hur och i vilket syfte de används.

Delkurs 4. Pedagogiskt utrednings-, utvärderings- och utvecklingsarbete, 7,5 hp

- projektarbetets olika faser; målsättning, tidsplanering, utarbetande av handlingsplaner, genomförande, uppföljning och utvärdering,
- principer och metoder för aktionsforskning,
- organisationsutveckling och grupprocesser i pedagogiska verksamheter,
- handledning på eget utrednings och utvecklingsarbete,
- strategier för att planera, dokumentera och utvärdera förändringsarbete.

Under VFU utför studenten utrednings-, utvecklings- och utvärderingsarbete.

Förväntade studieresultat

Efter att ha genomgått delkurs 1 ska studenten kunna:

- beskriva och kritiskt granska teorier som behandlar rådgivning, konsultation och handledning,
- redogöra för teorier om organisation, arbetsgrupper och grupprocesser,
- ge uttryck för självreflektion och ställningstagande i relation till etiska teorier och principer,
- tillämpa kvalificerade samtal i specialpedagogiskt arbete.

Efter att ha genomgått delkurs 2 ska studenten kunna:

- problematisera villkor för utveckling och lärande hos barn med olika funktionsnedsättningar,
- identifiera hinder för lärande för barn i behov av särskilt stöd och analysera möjliga lösningar,
- redogöra vilken betydelse kategorier som funktionsnedsättning, genus och etnicitet har i förskolans/skolans sociala organisation,
- problematisera social komplexitet och variation i förskolans/skolans värld.

Efter att ha genomgått delkurs 3 ska studenten kunna:

- granska, välja, utveckla och använda redskap för bedömning för barns och ungdomars kunskapsutveckling i skola och förskola,
- utifrån genomförda bedömningar och i kursplaner angivna kunskapskvaliteter handleda planeringen av utformandet av olika typer av planer för grupper av elever och enskilda elever,
- medverka till att åtgärdsprogram leder till en förbättrad skolsituation för eleverna,

Efter att ha genomgått delkurs 4 ska studenten kunna:

- använda kommunikations- och problemlösningsstrategier i utvecklingsarbete,
- planera, leda och dokumentera olika typer av utvecklings- och förändringsarbeten,
- analysera och utvärdera utrednings- och utvecklingsarbete i pedagogiska verksamheter med hjälp av teorier.

Undervisning

Undervisningen genomförs i form av grupphandledning, litteraturseminarier, föreläsningar, skriftliga individuella och gruppvisa arbeten, samt verksamhetsförlagd utbildning i form av fältstudier (VFU). Under

kursen används en webbaserad kommunikationsplattform och några av föreläsningarna är webbaserade.

VFU planeras och följs upp av kurslärare och student och anpassas till det arbete som pågår i verksamheten. VFU är förlagd till det partnerområde som studenten är placerad i. Närvaro under all VFU är obligatorisk.

Under kursens gång ges studenterna möjlighet att påverka kursens arbetsformer.

Kunskapskontroll och examination

Kursen examineras genom skriftliga inlämningsarbeten och projektredovisning.

Betygsättning sker enligt en sjugradig målrelaterad betygsskala i kurserna 2,3 och 4:

A = Utmärkt

B = Mycket bra

C = Bra

D = Tillfredsställande

E = Tillräckligt

Fx = Otillräckligt

F = Helt otillräckligt

Kursens betygskriterier delas ut vid kursstart.

För att få slutbetyg på hela kursen krävs lägst betyget E på samtliga delkurser och därmed också fullgjord och godkänd VFU.

Student som fått betyget Fx har möjlighet att komplettera inlämnat betygsunderlag inom en vecka efter det att kompletteringsbehov har meddelats.

Studerande som fått betyget Fx eller F på ett prov har rätt att genomgå minst fyra ytterligare prov så länge kursen ges för att uppnå lägst betyget E. Studerande som fått lägst betyget E på prov får inte genomgå förnyat prov för högre betyg.

Studerande som fått betyget Fx eller F på ett prov två gånger av en examinator, har rätt att begära att en annan examinator utses för att bestämma betyg på provet. Framställan härom ska göras till institutionsstyrelsen.

Student som underkänts i VFU har rätt att ånyo genomgå delkurs(er) med tillhörande VFU, dock högst en gång.

Studerande kan begära att examination enligt denna kursplan genomförs högst tre gånger under en tvåårsperiod efter det att kursplanen slutat gälla. Framställan härom ska göras till institutionsstyrelsen. Med prov jämföras också andra obligatoriska moment eller delmoment i kursen.

Kurslitteratur

Delkurs 1: Kvalificerade samtal, 7,5 hp

Obligatorisk litteratur

Andersen, T. (1991/2003). *Reflekterande processer: Samtal och samtal om samtalen*. Stockholm: Mareld. (100 s).

Bladini, K. (2004). *Handledning som verktyg och rum för reflektion: en studie av specialpedagogers handledningssamtal*. (Doktorsavhandling) Karlstads universitet: Institutionen för utbildningsvetenskap. (s 75□163).

Caplan, G. (1970). *The theory and practice of mental health consultation*. New York: Basic Books Inc., Publishers. (s 19□34).

Granström, K. (2006). *Dynamik i arbetsgrupper: Om gruppprocesser på arbetet*. Lund: Studentlitteratur. (184 s).

Hammarström-Lewenhagen, B. (2005). *Följ mig bortåt vägen. Om pedagogisk handledning i förskolan*. (Lic. uppsats) Stockholm: LHS Förlag. (106 s).

Hägg, K., & Kuoppa, S. M. (1997). *Professionell vägledning □ med samtal som redskap*. Lund: Studentlitteratur. (115 s).

Kroksmark, T., & Åberg, K. (red.) (2007). *Handledning i pedagogiskt arbete*. Lund: Studentlitteratur. (Valda delar ca 250 s).

Nestor, B. (2006). □ Barn i behov □ som villkorad förhandling □ ledningsgruppers samtal på förvaltningsnivå. I Gunnar Sundgren (red.). *Skolledning □ språk och förhandling*. Lund: Studentlitteratur. (s 181 □ 222).

Normell, M. (2002). *Pedagog i en förändrad tid: om grupphandledning och relationer i skolan*. Lund: Studentlitteratur. (136 s).

Sahlin, B. (2010). Specialpedagogiskt samtalsledarskap. I R. Helldin & B. Sahlin (red.), *Etik i specialpedagogisk verksamhet: en fråga om perspektiv*. Lund: Studentlitteratur. (s. 73-96).

Delkurs 2: Lärande, funktionshinder, genus och etnicitet, 7,5 hp

Obligatorisk litteratur

Ainscow, M. (2000a). The next step for special education: Supporting the development of inclusive practices. *British Journal of Special Education*, 27, 76 □ 80. (4 s)

Asmervik, S., Ogden, T., & Rygvold, A-L. (2001). *Barn med behov av särskilt stöd*. Lund: Studentlitteratur. (335 s).

Bergstedt, B., & Lorentz, H. (2006). *Interkulturella perspektiv: pedagogik i mångkulturella lärandemiljöer*. Lund: Studentlitteratur. (kap. 1,2,5,9,10) (150 s).

Brown, J. S., Collins, A., & Duguid, P. (1989). Situated cognition and the culture of learning. *Educational Researcher*, 18, 32 □ 42. (10 s).

Bunar, N. (2010). The Geographies of Education and Relationships in a Multicultural City. Enrolling in High-Poverty, Low-Performing Urban Schools and Choosing to Stay There. *Acta Sociologica* Vol 53(2): 141-159.

Gindis, B. (1999). Vygotsky □ s vision: Reshaping the practice of special education for the 21st century. *Remedial and Special Education*, 20, 333 □ 340. (7 s).

Gruber, S. (2007). *Skolan gör skillnad. Etnicitet och institutionell praktik*. Doktorsavhandling. Linköping: Linköpings universitet, Institutionen för samhälls- och välfärdsstudier. (200 s).

Holmqvist, M. (2004). *En främmande värld: om lärande och autism*. Lund: Studentlitteratur. (224 s).

Jonsson, R., & Milani, T. M. (2009). Här är alla lika! Jämlikhetsideologi och konstruktionen av den "Andra" i media och skola. *Utbildning & Demokrati*, 18(2), (s. 67-86). Hämtad 2010-05-03, från Örebro universitet: <http://www.oru.se/PageFiles/15299/Rickard%20Jonsson%20och%20Tommaso%20M.%20Milani.pdf>

Ritchart, R., & Perkins, D. N. (2000). Life in the mindful classroom: Nurturing the disposition of mindfulness. *Journal of Social Issues*, 56 (1) 27-47. (20 s).

Siljehag, E. (2010). Historien om barn i behov av särskilt stöd i förskolan. I R. Helldin & B. Sahlin (red.), *Etik i specialpedagogisk verksamhet: en fråga om perspektiv*. Lund: Studentlitteratur. (s. 119-138).

Skolverket (2001). *Att organisera kunskap □ om skolans kunskapsuppdrag i teorin*. Stockholm: Liber. (s.7 □ 53). (Finns som elektronisk resurs). (47 s).

Wernersson, I. (2009). *Genus i skola och förskola. Förändringar i policy, perspektiv och praktik*. Göteborg: Göteborgs universitet. Acta Universitatis Gothoburgensis. (175 s).

Westling Allodi, M. (2010). *Pojkars och flickors psykiska hälsa i skolan: en kunskapsöversikt*. SOU 2010:79. (96 s).

Delkurs 3: Bedömning och åtgärdsprogram, 7,5 hp

Obligatorisk litteratur

Alnervik, K. (2007). Att utveckla pedagogisk dokumentation med hjälp av handledning. I T. Kroksmark & K. Åberg (red.), *Handledning i pedagogiskt arbete*. Lund: Studentlitteratur. (s. 269-290).

Aneer, L. (2010). Kunskap och bedömning - etiska ställningstaganden. I R. Helldin & B. Sahlin (red.), *Etik i specialpedagogisk verksamhet: en fråga om perspektiv*. Lund: Studentlitteratur. (s. 155-174).

Asp-Onsjö, L. (2006). *Åtgärdsprogram □ dokument eller verktyg? En fallstudie i en kommun*. (Doktorsavhandling). Göteborg: Göteborgs universitet, Institutionen för pedagogik och didaktik, enheten för Specialpedagogik. (valda delar om ca. 100 s av 227 s).

Korp, H. (2003). *Kunskapsbedömning. Vad, hur och varför?* Stockholm: Myndigheten för skolutveckling. (168 s).

Lindström, L., & Lindberg, V. (2007). *Pedagogisk bedömning. Om att dokumentera bedöma och utveckla kunskap*. Stockholm: HLS Förlag. (250 s).

Lundström, E. (2010). Föräldrarskap och yrkesroll när barnet har en funktionsnedsättning. I R. Helldin & B. Sahlin (red.), *Etik i specialpedagogisk verksamhet: en fråga om perspektiv*. Lund: Studentlitteratur. (s. 189-214).

Ohlsson, J. (2004). *Arbetslag och lärande. Lärarens organiserande av samarbete i organisationspedagogisk belysning*. Lund: Studentlitteratur. (180 s).

Skolverket (2008). *Allmänna råd för arbete med åtgärdsprogram*. Stockholm: Skolverket. www.skolverket.se (100 s).

Skolverket (2002). *Att bedöma eller döma. Tio artiklar om bedömning och betygsättning*. Stockholm: Skolverket. www.skolverket.se (160 s).

Westling Allodi, M. (2002). Children's Experiences of School: narratives of Swedish children with and without learning difficulties. *Scandinavian Journal of Educational Research*, vol. 46, No 2. (25 s).

Zachrisson, G., Rydeman, B., & Björck-Åkesson, E. (2001). *Gemensam problemlösning vid alternativ och kompletterande kommunikation (AAK)*. Hämtad från <http://www.dart-gbg.org/ANPASSNINGAR/gemensamprel.pdf> (44 s).

Valbar litteratur (motsvarande ca. 80 sidor)

Allal, L., & Ducrey, G. P. D. (2000). Assessment of-or in-the zone of proximal development. *Learning and Instruction*, 10 (2), s. 137-152. (15 s).

Black, P., Harrison, C., Lee, M. B., & Wiliam, D. (2004). *Working inside the black box: Assessment for learning in the classroom*. Phi Delta Kappan, 86(1), s. 9-21. (12 s).

Black, P., & Wiliam, D. (1998). *Assessment and Classroom Learning*. *Assessment in Education*, Vol 5, No. 1. (15 s).

Black, P., & Wiliam, D. (2005). Lessons from around the world: how policies, politics and cultures constrain and afford assessment practices. *Curriculum Journal*, Vol. 16, 2, s. 249-261. (13 s).

Broadhead, P. (2006). Developing an understanding of young children's learning through play: the place of observation, interaction and reflection. *British Educational Research Journal*, Vol. 32, 2, s. 191-207. (17 s).

Carr, M., & Claxton, G. (2002). Tracking the development of learning dispositions. *Assessment in Education: Principles, Policy & Practice*, Vol. 9, 1, s. 9-37, (29 s).

DEMOS (2004). *About learning. Report of the learning group*. www.demos.co.uk. (25 s).

Fletcher, M., Jack, M., D. Robin & Lyon, G. R. (2003). Classification and definition of learning disabilities. An integrative perspective. (s 30-56). In H. Lee Swanson, Karen R. Harris, & Steve Graham (Eds.). *Handbook of learning*. New York: The Guilford Press. (26 s).

Gipps, C. V. (2002). □ Sociocultural perspectives on assessment □. Ingår i G. Wells & G. Claxton (Eds.) *Learning for life in the 21st century* (73□83). Oxford: Blackwell Publishers. (10 s).

Gipps, C. V. (1994). *Beyond Testing. Towards a theory of educational assessment*. London: The Falmer Press.

Jones, A., & Moreland, J. (2005). The importance of pedagogical content knowledge in assessment for learning practices: a case-study of a whole-school approach. *Curriculum Journal*, Vol. 16, 2, s. 193□206. (14 s).

OECD (2005). *Formative Assessment: Improving Learning in Secondary Classrooms*. Paris : Organisation for Economic Co-operation and Development, 2005 (s 279). (Elektronisk resurs)

Priestley, M., & Sime, D. (2005). Formative assessment for all: a whole-school approach to pedagogic change. *Curriculum Journal*, Vol. 16, 4, s. 475□492. (18 s).

Rust, J., & Golombok, S. (1999). *Modern Psychometrics: Science of Psychological Assessment*. 2. ed. New York: Routledge. (ca. 100 s).

Sharkey, N. S., & Murnane, R. J. (2006). Tough Choices in Designing a Formative Assessment System. *American Journal of Education*, Vol. 112, Nr 4, p 572□588. (17 s).

Shepard, L. A. (2000). The Role of Assessment in a Learning Culture. *Educational Researcher*, 29 (7), 4□14. (10 s).

Torrance, H., & Pryor, J. (2001). Developing Formative Assessment in the Classroom: using action research to explore and modify theory. *British Educational Research Journal*, Vol. 27, 5, s. 615□631. (17 s).

Delkurs 4: Pedagogiskt utrednings-, utvärderings- och utvecklingsarbete, 7,5 hp

Obligatorisk litteratur

Berg, G., & Scherp, H-Å. (2003). Skolutvecklingens många ansikten. Myndigheten för skolutveckling. *Forskning i fokus*, Nr 15. (60 s).

Berthén, D. (2007). Förberedelse för särskildhet. Särskolans pedagogiska arbete i ett verksamhetsteoretisk perspektiv. (Doktorsavhandling) Karlstad universitet. *Karlstad University Studies nr 19*. (valda delar om ca. 100 s).

Folkesson, L. (2004). *Perspektiv på skolutveckling*. Lund: Studentlitteratur. (150 s).

Helldin, R. (2010). Kritik, vetenskap och profession i en rättvis skola. I R. Helldin & B. Sahlin (red.), *Etik i specialpedagogisk verksamhet: en fråga om perspektiv*. Lund: Studentlitteratur. (s. 21-48).

Holmqvist, M. (red.) (2006). *Lärande i skolan*. Learning study som skolutvecklingsmodell. Lund: Studentlitteratur. (valda delar om ca. 100 s).

Larsson, A. (2008). Mobbningsbegreppets uppkomst och förhistoria. En begreppshistorisk analys. *Pedagogisk Forskning i Sverige*, År 13, nr 1, s 19□36. (17 s).

Larsson, P., & Löwstedt, J. (2010). *Strategier och förändringsmyter: ett organisationsperspektiv på skolutveckling och lärares arbete*. Lund: Studentlitteratur. (216 s).

Olsson, J. (2001). Utvecklingsprojekt möter motstånd. *Pedagogisk forskning i Sverige*, årgång 6 nr 2. Göteborgs universitet: Institutionen för pedagogik och didaktik. (20 s).

Pramling Samuelsson, I., & Sheridan, S. (2006). *Lärandets grogrund: perspektiv och förhållningssätt i förskolans läroplan*. Lund: Studentlitteratur. (valda delar om ca. 70 s).

Rönnerman, K. (red.) (2004). *Aktionsforskning i praktiken □ erfarenheter och reflektioner*. Lund: Studentlitteratur. (200 s).

Thornberg, R. (2006). *Det sociala livet i skolan. Socialpsykologi för lärare*. Stockholm: Liber. (valda delar ca 160 s).

Westling Allodi, M. (2010). Undervisningsmiljö och socialt klimat. I R. Helldin & B. Sahlin (red.), *Etik i specialpedagogisk verksamhet: en fråga om perspektiv*. Lund: Studentlitteratur. (s. 49-72).

Valbar litteratur (motsvarande ca 200 sidor)

Andreasson, I. (2007). *Elevplanen som text □ om identiten, genus, makt och styrning i skolans elevdokumentation*. (Doktorsavhandling) Göteborgs universitet: Acta Universitatis Gothoburgensis. (200 s).

Carleheden, M., Lidskog, R., & Roman, C. (red.) (2007). *Social interaktion □ förutsättningar och former*. Stockholm: Liber. (280 s).

Lundahl, C., & Öquist, O. (2002). *Idén om helhet. Utvärdering på systemteoretisk grund*. Lund: Studentlitteratur. (150 s).

Nihlfors, E., & Wingård, B. (2005). *Våga värdera! En handbok om utvärdering och kvalitet i förskola och skola*. Solna: Eklunds Förlag. (100 s).

Odgen, T. (2003). *Social kompetens och problembeteende i skolan □ kompetensutvecklande och problemlösande arbete*. Stockholm: Liber.

Sigsgård, E. (2004). *Utskälld*. Stockholm: Liber. (260 s).

Thors, C. (2007). *Utstött □ en bok om mobbning*. Stockholm: Lärarförbundets Förlag. Pedagogiska magasinets skriftserie nummer sex. (160 s).